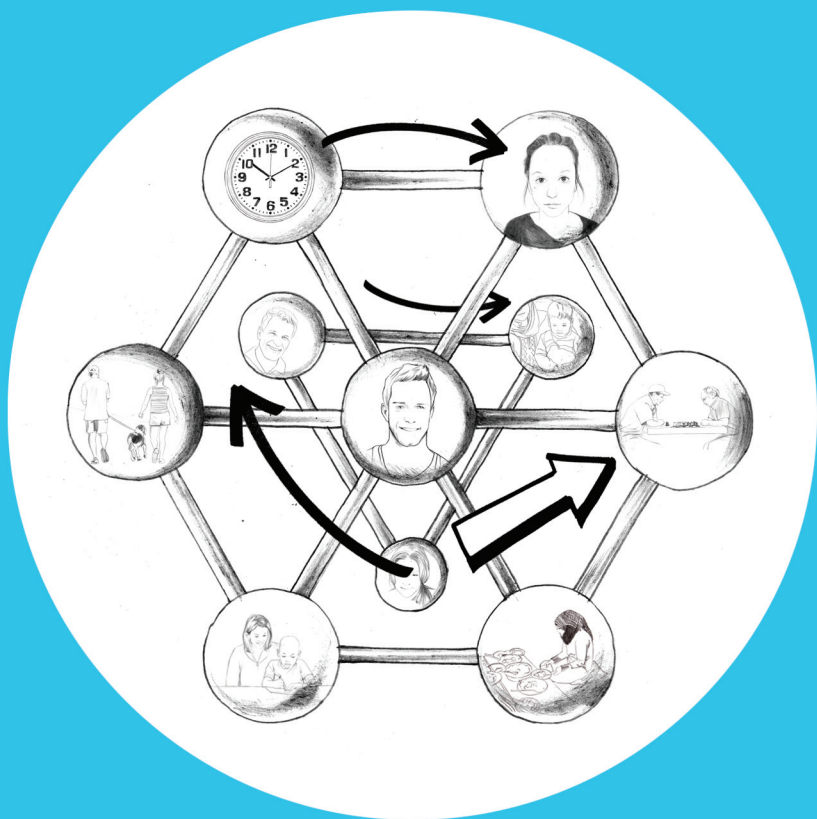

*Průručka pro dobrovolníky,
kteří pomáhají migrantům žijícím v ČR*

*PŘÍRUČKA
PRO DOBROVOLNÍKY, KTEŘÍ
POMÁHAJÍ MIGRANTŮM ŽIJÍCÍM
V ČESKÉ REPUBLICE*

OBSAH

4.

Obsah

5.

Úvod

6.

Kdo je kdo v
dobrovolnickém
programu?

9.

Jak mohu jako
dobrovolník
migrantům
pomáhat?

13.

Jak se zapojit do
dobrovolnického programu,
role dobrovolníka, očekávání
a nároky v dobrovolnické práci.

Užitečné
tipy

20.

24.

Kodex
dobrovolníka

26.

Uprchlíci a cizinci stručný
přehled informací

41.

O Diakonii
SCPS

38.-40.

Literatura
a informační
portály

ÚVOD

Vítáme vás při čtení této brožury. Pokud jste se rozhodli ji číst, předpokládá to Váš zájem o téma migrace a o dobrovolnickou pomoc lidem hledajícím v České republice nový domov.

Pomoc migrantům a všem dalším potřebným není výsadou profesionálních sociálních pracovníků a úředníků. Společenská soudržnost, aktivita a solidarita začínají a končí vždy u mezilidských vztahů, k jejichž budování dobrovolníci přispívají.

Chceme touto brožurou podpořit ty z vás, kteří mají zájem na seznámení se s lidmi napříč historickými zkušenostmi, vyznáním, kulturou a jazykem a kteří jsou ochotni překonat obavy spojené se současným fenoménem migrace.

Nechme se inspirovat slovy papeže Františka, že *“... každý člověk patří do lidstva a spolu s celou rodinou národů sdílí své naděje pro lepší budoucnost...”* Hledejme za mediálními pojmy mluvícími o přívalech uprchlíků skutečné lidi s jejich příběhy. *„Migranti jsou našimi bratry a sestrami hledajícími lepší život, jiný než je chudoba, hlad, vykořisťování a nespravedlivé rozdělování zdrojů naší planety, jež by měly patřit všem rovným dílem.“*

Brožuru pro vás připravila Diakonie ČCE – Středisko celostátních programů a služeb, která se dlouhodobě věnuje integraci cizinců a jejich proměně v našince budováním dobrých sousedských vztahů.

V Praze dne 15. 4. 2017

KDO JE KDO V DOBROVOLNICKÉM PROGRAMU?

Kdo je dobrovolník? ←

Stát se dobrovolníkem znamená dobrovolně, tj. bez nároku na finanční odměnu, věnovat svůj čas, znalosti, dovednosti a energii někomu, kdo to potřebuje, nebo nějaké prospěšné věci.

V našem případě to znamená pomáhat migrantům, kteří přišli do České republiky a kteří tu žijí.

Jako dobrovolník můžete pomáhat:

- individuálně 1 člověku / rodině = mentoring
- při skupinových aktivitách
- (v) organizaci, která pomáhá potřebným

Kdo je mentor? ←

Mentor je dobrovolník, který pracuje individuálně s konkrétním klientem, a to pravidelně, po jasně vymezený čas a na základě domluveného plánu spolupráce.

Je jakýmsi průvodcem jiné osoby, případně celé rodiny.

Je to někdo, kdo ukazuje cestu, nabízí věcná řešení v prostředí, které je pro klienta nové a neznámé.

Mentor povzbuzuje a inspiruje, předává znalosti a zkušenosti ze svého oboru a prostředí.

Může to být též „síťovač“, který klientovi pomáhá navazovat další funkční společenské vazby.

Mentori nemusejí být odbornými pracovníky či poradci – potřebují mít jen chuť pomoci a respektovat přání a potřeby svého klienta. Samozřejmě spolu s vědomím vlastních hranic, možností a nabídky.

Kdo je klient? ←

V pojetí dobrovolnického programu (dobrovolnický program = organizovaná práce s dobrovolníky) je klient ten, kdo využívá dobrovolnickou pomoc. Zároveň je klient vnímán jako někdo, kdo tuto pomoc potřebuje.

Může to být osoba i organizace.

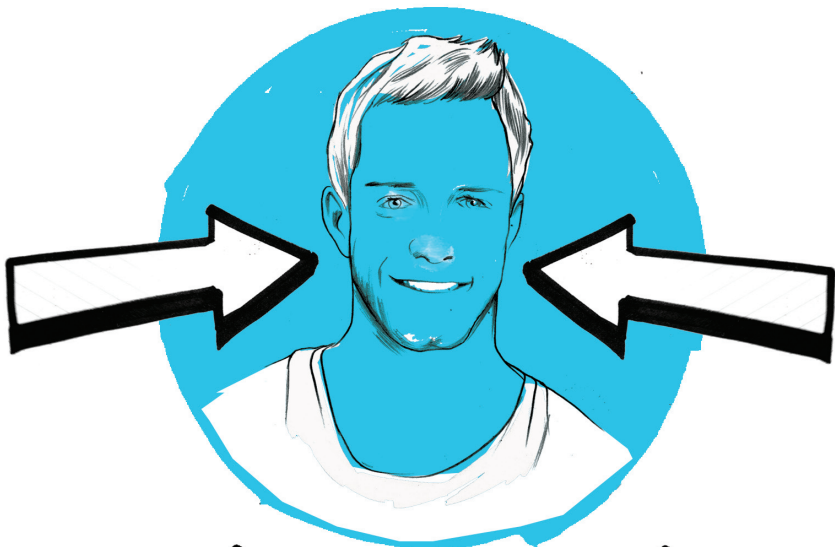
Pokud čtete tuto příručku, jsou/budou/chcete, aby byli Vašimi klienty migranti žijící v ČR.

Kdo je koordinátor dobrovolníků? ←

Koordinátor je klíčovou osobou každého správně fungujícího dobrovolnického programu.

Je to pracovník, který je Vám dobrovolníkům k dispozici. Je Vaší kontaktní osobou,
průvodcem
a poradcem.

Jméno a kontakt na mého koordinátora dobrovolníků:

dobrovolník

JAK MOHU JAKO DOBROVOLNÍK MIGRANTŮM POMÁHAT?

1. Jako mentor

Mentor a klient se mohou pravidelně setkávat a trávit spolu volný čas dle domluveného obsahu spolupráce. Např. dvakrát do měsíce na dvě hodiny, avšak i častěji – opět podle domluvy a možností obou.

Mohou si zrovna tak zajít na kávu, navštěvovat se doma, stejně jako chodit na procházky, za sportem či kulturou nebo za nákupy.

Dobrovolník může docházet do rodiny klientů a doučovat jejich děti, procvičovat konverzaci v češtině, pomáhat s úkoly (ať již do školy nebo do kurzů dalšího vzdělávání).

Může radit s řešením běžných, každodenních úkonů, které jsou pro Čechy běžné, pro cizince však mohou být neznámé či ne zcela pochopitelné a složité.

Dobrovolníci si s klienty mohou vyměňovat a vzájemně porovnávat své zkušenosti, zvyky, tradice – včetně receptů, společných obědů a posezení.

2. Ve skupině / v rámci skupiny

Dobrovolníci a klienti se mohou také potkávat na různých skupinových aktivitách. Mohou to být jak různé vzdělávací či informační aktivity (kurzy, besedy, workshopy, semináře), tak i akce zcela neformální (výlety, procházky, exkurze, deskové hry,

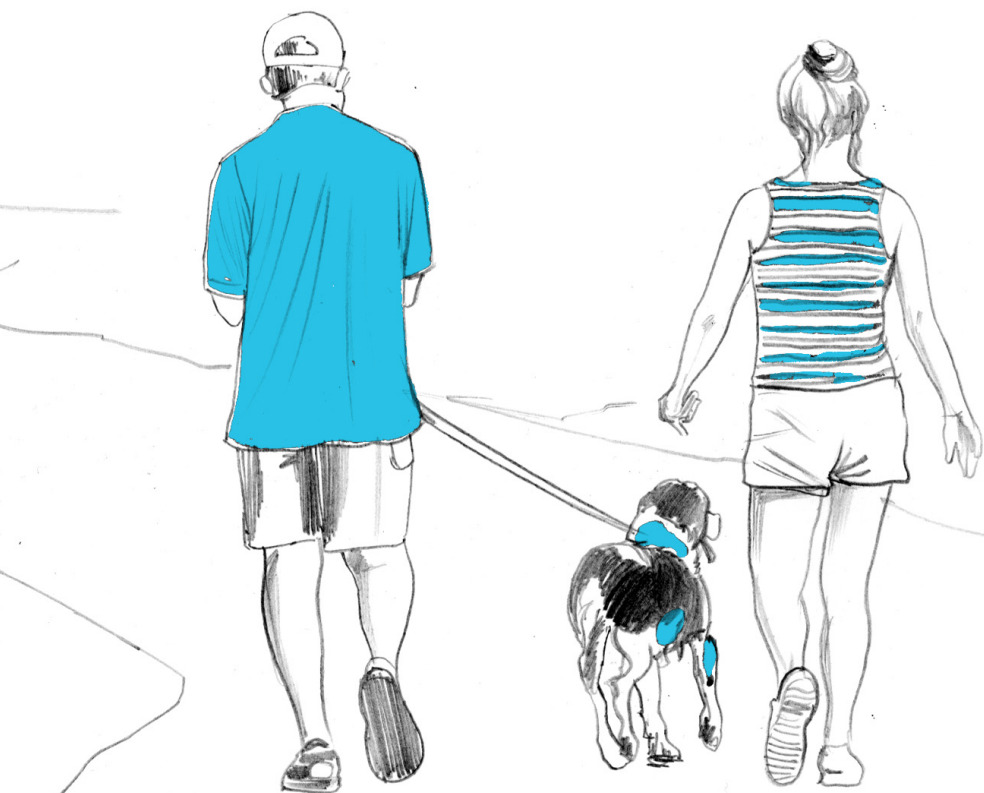
koncerty, společná vaření nebo předvánoční a novoroční setkání, velikonoční tradice aj.).

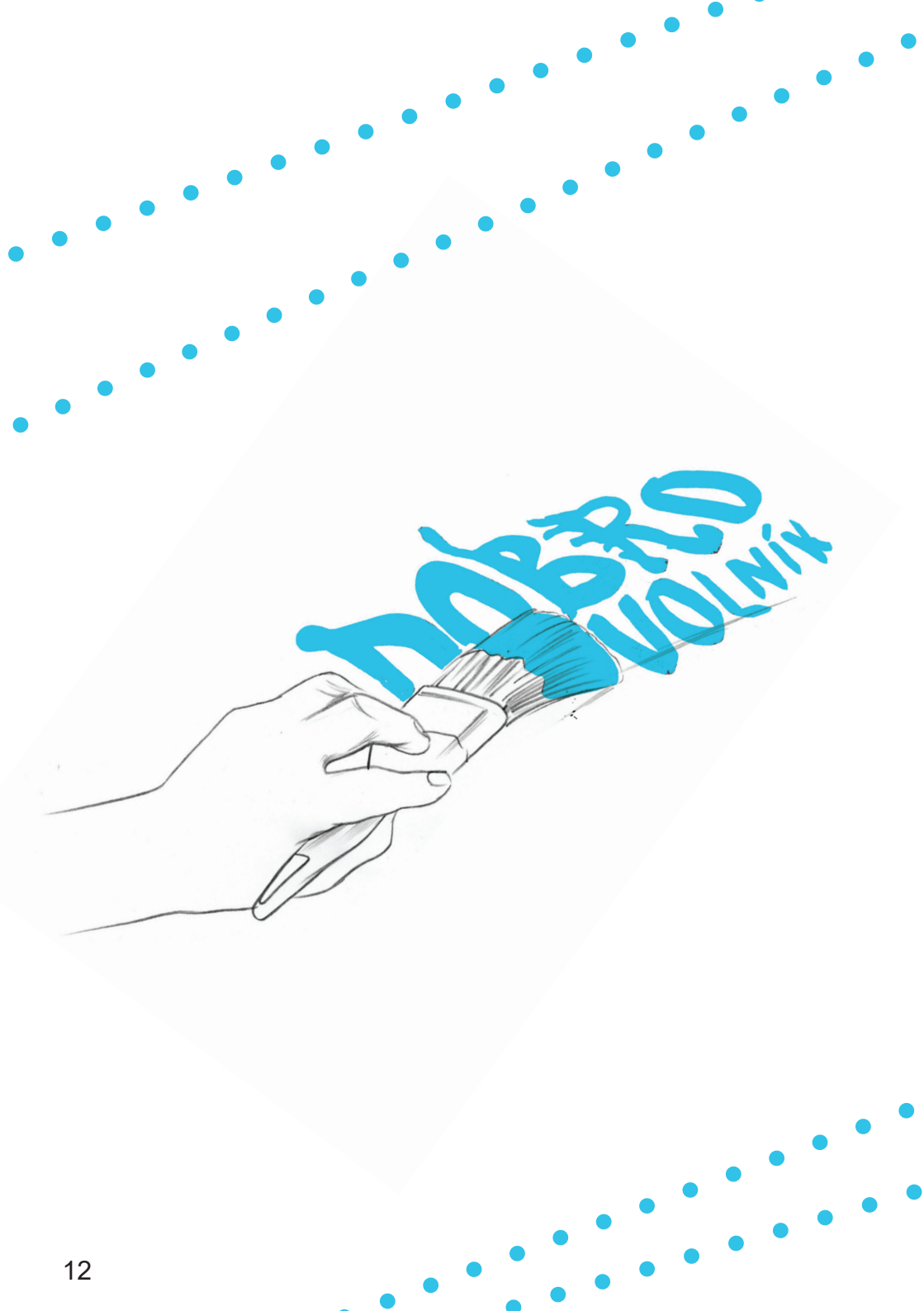
Dobrovolníci mohou pomáhat také v pobytových zařízeních ministerstva vnitra pro cizince (pobytová střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu či integrační azylová střediska pro držitele mezinárodní či doplňkové ochrany) - volnočasové aktivity, konverzace nebo distribuce humanitárního materiálu.

3. Prací pro organizaci

Jak již bylo řečeno, klientem může být i samotná organizace. Pak lze pomoc dobrovolníka využít prakticky ve všech oblastech: od administrativy, IT přes grafické práce, organizaci různých propagačních aktivit (pomoc na festivalech a veletrzích, roznos letáků apod.) až po manuální výpomoc – např. stěhování, malování, úklid po jednorázové akci, distribuce humanitárního materiálu aj.

JAK SE ZAPOJIT
DO DOBROVOLNICKÉHO
PROGRAMU,
ROLE DOBROVOLNÍKA,
OČEKÁVÁNÍ A NÁROKY
V DOBROVOLNICKÉ
PRÁCI

CO MÁM UDĚLAT A CO MĚ ČEKÁ, KDYŽ SE CHCI ZAPOJIT DO

DOBROVOLNICKÉHO PROGRAMU?

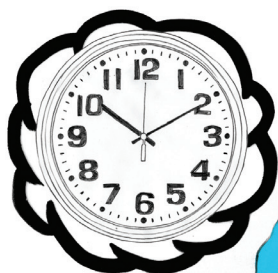
Pokud mám zájem pomáhat jako dobrovolník migrantům:

- A. Kontaktuji koordinátora dobrovolníků.
- B. Absolvuji vstupní rozhovor.
- C. Podepíši dobrovolnickou smlouvu/dohodu a mlčenlivost, koordinátor mě pojistí.
- D. Absolvuji vstupní informační kurz (školení).
- E. Sestavím s koordinátorem (případně i s klientem) plán spolupráce, já i koordinátor evidujeme mou dobrovolnickou činnost.
- F. Účastním se pravidelných setkání s koordinátorem dobrovolníků.
- G. Účastním se pravidelných supervizí.

JAKÁ JE MOJE ROLE JAKO DOBROVOLNÍKA/MENTORA SMĚREM KE KLIENTOVI?

Já jako mentor:

- poskytuji podporu, pomáhám uspořádat potřeby, nápady a možnosti, zatímco klient pracuje na svých individuálních cílech

- pomáhám při budování sebedůvěry a asistuji při komunikaci a při získávání znalostí a kulturního přehledu
- nabízím přátelství a nesoudící přístup ke klientovým problémům
- nabízím alternativní pohled na situaci a problémy
- doprovázím klienta tam, kde mohu pomoci a kde jsou jeho vlastní zkušenosti nedostatečné

CO SE ODE MĚ JAKO OD DOBROVOLNÍKA/ MENTORA OČEKÁVÁ A NAOPAK NEOČEKÁVÁ?

Jako dobrovolník/ mentor bych měl:

- být schopen věnovat svému klientovi a jeho pomoci a podpoře pravidelný čas
- mít na paměti, že to, co si s klientem řeknu, je důvěrné
- znát své limity a překážky a vědět, kam se obrátit pro podporu a informaci
- aplikovat principy rovných příležitostí a ne-diskriminace
- umět nesoudit a být schopen akceptovat hodnoty a víru jiných lidí, stejně jako práva a možnosti volby
- být otevřený vůči novým zkušenostem, pohledům a názorům
- mít dobré komunikační dovednosti, schopnost naslouchat, dobře se ptát a vyjednávat a být schopen podávat konstruktivní a pozitivní zpětnou vazbu
- být praktický, spolehlivý, trpělivý, ohleduplný
- být empatický a chápat – nabízející podporu, abych klientovi umožnil

vybudovat si pozitivní obraz sebe sama a zvýšit své sebevědomí

- alespoň rámcově se orientovat v problematice migrace a v otázkách týkajících se života migrantů v ČR

Od dobrovolníka/mentora se neočekává, že bude nabízet:

- finanční podporu
- ochranu
- zastupování
- terapii či sociální práci

**CO BYCH SI MĚL JAKO DOBROVOLNÍK
UVĚDOMIT PŘI PRÁCI S KLIENTY?**

Jako dobrovolník musím zejména přijmout fakt, že:

- jen klient sám může ve svém životě něco změnit nebo něco nového získat – dobrovolník může pomoci, avšak neměl by nic dělat za klienta,
- při dobrovolnické práci není dobré podléhat přílišnému tlaku, jen aby byl vidět okamžitý pokrok, nebýt na sebe ani na klienta příliš přísný – zejména v průběhu integrace do české společnosti některé věci chtějí svůj čas, měsíce, někdy i roky a někdy se něco prostě nemusí povést,
- je potřeba neustále ověřovat, co klient sám chce, jakou pomoc potřebuje či si představuje a zda je to ještě v souladu s možnostmi a schopnostmi dobrovolníka,
- pomocí může být jen samotný fakt přítomnosti, blízkosti a respektu,
- mnohdy pomáhají i vyložené maličkosti – někdy může znamenat obrovský posun i pro většinu lidí úplně prostá záležitost typu založení emailové schránky,
- je třeba být trpělivý, lidé mají různou míru motivace a úsilí, nelze očekávat, že každý bude stejně motivovaný, cílevědomý či organizovaný,
- je třeba být empatický/a a vnímat svou pomoc i situaci klienta v kontextu

předchozího a současného života klienta, v kontextu společnosti, do níž se má integrovat apod.,

- do každé spolupráce, a u dobrovolnictví pro migranty to platí dvojnásob, je potřeba vstupovat bez předsudků,
- je potřeba být diskrétní a chránit osobní údaje i jakékoliv citlivé informace o klientech programu.

S JAKÝMI PROBLÉMY SE JAKO DOBROVOLNÍK MŮŽU SETKAT A JAK JE ŘEŠIT?

Dobrovolnická práce je práce s lidmi a mezi lidmi. Je proto jen přirozené, že i přes společné cíle či podobné názory mohou nastat problémy:

- někomu nemusí vyhovovat konkrétní nastavení toho kterého programu a může mít problém s naplňováním konkrétních formálních i obsahových požadavků,
- dobrovolník může mít problém s konkrétním klientem nebo s ostatními dobrovolníky,
- práce se ukáže být náročnější, než se zdálo nebo ji naopak může být méně,
- práce nemusí přinášet dostatečné uspokojení nebo odpovídající zpětnou vazbu,
- dobrovolník může mít pocit, že dává více, než dostává.

To vše jsou faktory, které mohou způsobovat různé komunikační problémy, nedorozumění či rozčarování.

Je dobré být na tyto možnosti připraven, být otevřený je řešit a hovořit o tom, co mi vadí a proč – jak v rámci konzultací s koordinátorem, tak v rámci supervizí.

Je dobré být připraven, že mnou nabídnutá pomoc může být díky nějakým překážkám na mé či na druhé straně též odmítnuta. Nemusí se však jednat o žádnou tragédii nebo o selhání. Byla by škoda na základě jedné negativní zkušenosti rezignovat na vůli pomáhat.

UŽITEČNÉ TIPY

Klient, který využívá pomoci dobrovolníka, může mluvit špatně česky – často je pomoc zaměřená právě na jazyk a na zlepšení zejména mluveného projevu v češtině. Neznalost češtiny může samozřejmě komplikovat domluvu na společných setkáních, zejména na začátku. Důležité je ale nebát se, a pokud to není nutné, nepřecházet do jiných jazyků. Pro usnadnění komunikace používejte jasné věty, mezinárodní výrazy, do zpráv a e-mailů pište čísla raději Čas schůzky ústně můžete SMS – tak, aby možnost si jej údaje přímo, než slovy atd. d o m l u v e n ý potvrdit pomocí měl klient-cizinec znovu přečíst.

*“Jídlo
je každopádně
výbornou příležitostí
pro překonávání
ostychu a získání
bližšího kontaktu
i důvěry.”*

Jako do-
se Vám
stát, že bu-

brovolníkovi
může snadno
dete chodit

ke klientům na návštěvu domů nebo je provázet po místě Vašeho bydliště. Je proto velice vhodné, pokud si zvolíte (je-li ta možnost) klienta/y z oblastí světa, která je Vám blízká, zajímá Vás, nebo s ní máte pozitivní zkušenost z cestování. Nepřekvapí Vás potom tolik, co se bude během společných aktivit dít a budete schopni podporovat klienta v jeho kontextu.

„Pamatuji si, jak mne překvapilo při první procházce s afghánskou rodinou, že matka rodiny šla 5 metrů za námi, zatímco já jsem rozmlouval s otcem rodiny, aniž by ten rozuměl česky alespoň z poloviny jako matka“ (dobrovolník). Je samozřejmě pravdou, že rodina si bude muset zvyknout chodit někdy pohromadě,

ale pokud budete vědět, že je to běžný zvyk ve střední Asii, nebudete tolik překvapeni a mít tak silný pocit, že „něco je špatně“. Na druhou stranu je dobré nic nepředpokládat a dopředu nesoudit – zejména ne podle obvyklých stereotypů spojených s tou či onou zemí nebo kulturou.

U většiny klientů je běžná velká vděčnost za poskytnuté služby a s tím může být spojená i (z našeho pohledu nepřiměřená) pohostinnost. Nezapomeňte však, že Vaše dobře míněné odmítnutí (třeba s tím argumentem, že rodina má nízké příjmy a vy ji nechcete „ujídat“), může být opravdu zraňující. Jídlo Vám bude nabízeno nejen při první návštěvě, ale pravděpodobně i později. Je možné pokusit se přesvědčit klienta, že stačí čaj nebo káva. Můžete naopak klienta pozvat na jídlo vy. Jídlo je každopádně výbornou příležitostí pro překonávání ostychu a získání bližšího kontaktu i důvěry. Mnozí dobrovolníci se s klienty sblížili právě při společném vaření či stolování.

Rozhovory s cizincem proto často začínají právě u jídla, týkají se rodiny, zvyků apod. Vyvarujte se ale ptát hned na začátku (zejména migrantů) na důvod, proč se stal uprchlíkem nebo na jakékoliv potenciálně citlivější téma (rodina, zdraví). Stejně jako úvah nad politickou, případně náboženskou situací v zemi původu klienta.

Pokud budete s klientem pracovat dlouhodobě, nejspíše k tomu dojde přirozeně v průběhu času, chcete-li se ale vyhnout trapným situacím či nepříjemným nedorozuměním, je lepší nechat klienta, aby tato témata otevíral a sdílel postupně sám – netlačit na něj, i když to může být právě to, co vás jako dobrovolníka nejvíc zajímá a motivuje pro práci s ním.

KODEX DOBROVOLNÍKA

respektuje pravidla a cíle programu

dbá přísných pravidel důvěrnosti, je si vědom, že veškeré záznamy podléhají regulím daným zákonem na ochranu osobních údajů

je otevřený názorům a odlišnostem druhého

respektuje své spolupracovníky, klienty, uživatele služby, jejich čas a odpovědnost

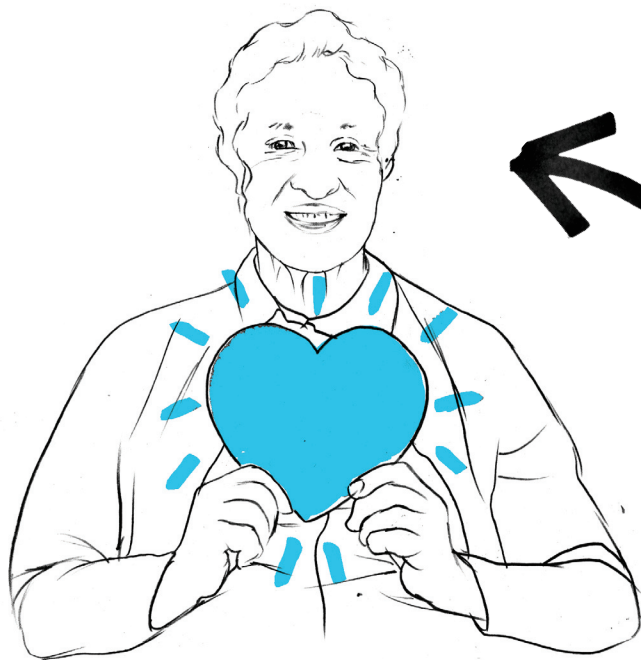
pracuje s ohledem na domluvený plán, cíle, rozsah i vývoj spolupráce

je si vědom, že dobrovolnická spolupráce je vztahem mezi sobě rovnými partnery, který může být rozpuštěn na základě vzájemné dohody i na přání pouze jedné strany

je schopen naslouchat a citlivě komunikovat s druhou stranou

je praktický, spolehlivý, trpělivý, ohleduplný a vědomý si hranic spolupráce

respektuje práva a možnosti druhého a postupuje ohleduplně i v případě stížností či nespokojenosti s přístupem druhé strany

UPRCHLÍCI A CIZINCI – STRUČNÝ PŘEHLED ZÁKLADNÍCH INFORMACÍ

-
-
- **Status – postavení, práva**
- **a povinnosti cizince v ČR se určuje**
- **podle dvou zákonů:**
-

- **1.** Zákon o azylu č. 325/1999 Sb. – stanovuje podmínky, za nichž může být udělena nebo odmítnuta mezinárodní či doplňková ochrana a jaké z toho vyplývají další konsekvence.

- **2.** Zákon o pobytu cizinců – stanovuje podmínky, za nichž mohou pobývat na území ČR ostatní cizinci.

- **DRUHY POBYTŮ CIZINCŮ:**

- **Azyl/mezinárodní ochrana** ←

Azyl je druh mezinárodní ochrany, popsany v zákoně o azylu č. 325/1999 Sb. vedle ochrany doplňkové (viz níže). Azyl se cizinci udělí, pokud v průběhu až několik let trvajícího řízení Ministerstvo vnitra usoudí, že cizinec

- **a)** je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo

- **b)** má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož je občanem nebo v něm trvale pobývá.

Azyl může být dále vydán za účelem sloučení rodiny.

Status azylu se fakticky rovná postavení cizince s trvalým pobytem – viz níže.

Doplňková ochrana <

Doplňková ochrana spadá pod zákon o azylu, jedná se o „slabší“ formu azylu. Uděluje se uprchlíkům, u nichž nebyly shledány důvody pro udělení azylu, nicméně v jejich zemi jim hrozí vážná újma a není tak možný návrat. Doplňková ochrana je cizinci udělena minimálně na jeden rok, poté je možné ji prodloužit.

V mnoha ohledech má cizinec s doplňkovou ochranou stejná práva a povinnosti jako cizinec s trvalým pobytem nebo azylem.

Žadatelé o azyl (mezinárodní ochranu) <

Termín “žadatel o azyl” je často zaměňován za “uprchlíka” či “azylanta”. Žadatelem o azyl se rozumí člověk, který o sobě tvrdí, že je uprchlík a žádá mezinárodní ochranu před pronásledováním nebo nebezpečím vážné újmy v zemi původu. Každý uprchlík je tedy nejprve žadatelem, ale ne každý žadatel bude nakonec uznán uprchlíkem/azylantem. V době, kdy člověk čeká, zda jeho žádosti bude vyhověno či nikoli, hovoříme o “žadateli o azyl” či “žadateli o mezinárodní ochranu”. Žadatele o mezinárodní ochranu nemohou v ČR podnikat, ale po 6 měsících

od podání žádosti o MO mohou pracovat. Potřebují povolení k zaměstnání, ale nemusí se jednat o tzv. volné pracovní místo (o něž neprojeví zájem evidovaný nezaměstnaný). Povolení k zaměstnání se vydává na základě příslibu zaměstnavatele.

Po uplynutí 365 dnů pobytu na území ČR od podání žádosti o mezinárodní ochranu mohou tito cizinci žádat o dávky státní sociální podpory, na dávky hmotné nouze ani podporu v nezaměstnanosti nemají nárok.

Krátkodobý pobyt

Pobyt cizince do 90 dnů, někteří s nutností víza, někteří bez, ale fakticky v postavení turistů – bez nároku na jakoukoliv formu podpory, z hlediska integrace nerelevantní.

Dlouhodobý pobyt

Zákon rozlišuje pobyty na základě víza nad 90 dní a dlouhodobé pobyty. Každý z těchto pobytů či víz má jasně daný účel a opravňuje cizince k práci, studiu, podnikání či soužití s rodinným příslušníkem. Existují ještě další specifické účely např. strpění, ochrana, vědecký výzkum a další, o kterých zde nebudeme detailněji pojednávat. Cizinec může mít povoleno i více účelů najednou.

Dlouhodobý pobyt i vízum nad 90 dní obecně znamenají omezený přístup na trh práce, do systému veřejného zdravotního pojištění i systému sociálního zabezpečení. Omezení se může lišit podle zvoleného účelu pobytu. Cizinec musí pravidelně žádat o prodloužení dlouhodobého pobytu a dokládat potřebné náležitosti podle zvoleného účelu pobytu. Všechny změny v souvislosti s pobytem musí hlásit v zákonné lhůtě. Teprve po pěti letech pobytu může cizinec s dlouhodobým pobytem požádat o trvalý pobyt.

Cizinec s dlouhodobým pobytem za účelem společného soužití rodiny ←

O tento pobyt může požádat rodinný příslušník cizince, který již v České republice pobývá na základě trvalého pobytu, zaměstnanecké karty, modré karty, azylu či dlouhodobého pobytu a doplňkové ochrany.

Práva či povinnosti rodinného příslušníka v České republice po udělení tohoto pobytu se odvíjejí od typu pobytu cizince, s nímž se slučují. Rodinný příslušník cizince s trvalým pobytem, zaměstnaneckou kartou nebo azylem tak např. nemá omezení ve vstupu na trh práce a nepotřebuje tedy pracovní povolení. Rodinný příslušník cizince s dlouhodobým pobytem za účelem podnikání však ano.

Obecně platí, že cizinec s dlouhodobým pobytem za účelem soužití rodiny má přístup ke vzdělání ve stejné míře jako český občan. Ovšem v systému veřejného zdravotního pojištění může být pouze jako zaměstnanec, ve všech jiných případech musí mít sjednané komerční zdravotní pojištění.

I další nároky jsou vázané na zaměstnání. Pokud cizinec s tímto pobytem pracoval a ztratí zaměstnání, končí mu veřejné zdravotní pojištění, nemůže se evidovat jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce, nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti, a to bez ohledu na odpracovanou dobu v České republice. O dávky státní sociální podpory může žádat po splnění podmínky 365 dní pobytu na území, u dávek v hmotné nouzi může žádat o dávku mimořádné okamžité pomoci a nárok posuzuje příslušný úřad.

Lze shrnout, že popsany dlouhodobý pobyt umožňuje společné soužití rodiny na území České republiky, garantuje určitá pobytová práva sloučených osob a přístup ke vzdělání. Ovšem jeho omezením je dlouhá doba vyřizování žádosti, omezený přístup na trh práce a především do systému veřejného zdravotního pojištění, což je problematické zejména pro matky s dětmi,

starší 65 let a osoby, které se o sebe nemohou postarat.

Cizinec s dlouhodobým pobytem za účelem studia ←

Pro účel pobytu se musí jednat o denní studium na škole registrované v rejstříku škol nebo akreditovanou jazykovou přípravu či o akreditovaný studijní program na vysoké škole, odbornou praxi či výměnný studijní pobyt.

Cizinec pobývající v České republice za účelem studia má volný přístup na trh práce, nepotřebuje pracovní povolení. Dokonce i po skončení studia, pokud je absolventem české střední, vyšší odborné nebo vysoké školy, nepotřebuje k práci v České republice pracovní povolení.

Veřejného zdravotního pojištění se student účastní pouze jako zaměstnanec s pracovní smlouvou, ve všech jiných případech musí mít sjednáno komerční zdravotní pojištění. Pokud cizinec s tímto typem pobytu pracoval a ztratí zaměstnání, účast ve veřejném zdravotním pojištění mu skončí. Nemůže se evidovat jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce, pouze jako zájemce o zaměstnání. Nemá tedy bez ohledu na odpracovanou dobu v České republice nárok na podporu v nezaměstnanosti. Podobně jako cizinci s jinými typy dlouhodobých pobytů může o dávky státní sociální podpory žádat po splnění podmínky 365 dní pobytu na území.

Cizinec s dlouhodobým pobytem za účelem podnikání ←

Pod tento typ dlouhodobého pobytu patří jak cizinci podnikající jako fyzické osoby na živnostenský list, tak cizinci podnikající prostřednictvím účasti v obchodní společnosti nebo družstvu.

Cizinci s dlouhodobým pobytem za účelem podnikání nebo

účasti v právnické osobě se nemohou účastnit veřejného zdravotního pojištění, musejí mít sjednané komerční zdravotní pojištění. Dále mají omezený přístup na trh práce, k výkonu práce v České republice na jakoukoli pracovní smlouvu či dohodu podle zákoníku práce potřebují pracovní povolení. Přestože mají cizinci povinnost přispívat na důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti, nemohou se evidovat jako uchazeči o zaměstnání na úřadu práce, nemají nárok na podporu v nezaměstnanosti a mají omezený přístup k sociálním dávkám odpovídající dalším dlouhodobým pobytům.

Cizinec s trvalým pobytem ←

Cizinec nebo cizinka, kteří v České republice získali trvalý pobyt, mají až na výjimky stejná práva a povinnosti v běžných životních situacích jako čeští občané.

Cizinec s trvalým pobytem nemá žádná omezení při vstupu na trh práce, nepotřebuje tedy pracovní povolení a jeho pracovní podmínky u zaměstnavatele se řídí uzavřenou pracovní smlouvou podle zákoníku práce. Zaměstnavatel má pouze povinnost informovat úřady o tom, že takového cizince zaměstnává, a to ze statistických důvodů. Pokud cizinec o zaměstnání přijde, může se evidovat jako uchazeč na úřadu práce a při splnění zákonných podmínek žádat o podporu v nezaměstnanosti. Cizinec s trvalým pobytem může žádat o dávky státní sociální podpory či hmotné nouze. Při splnění platných zákonných podmínek může žádat rovněž o starobní, invalidní, vdovský či sirotčí důchod, na to ale v praxi zejména z důvodu krátké doby pojištění řada cizinců nedosahuje.

O trvalý pobyt může podle zákona žádat cizinec pobývající v České republice na vízum nad 90 dní nebo dlouhodobý pobyt po pěti letech pobytu. Tato lhůta platí pro většinu cizinců, pro rodinné příslušníky českých občanů je kratší, pro studující cizince naopak delší. V žádosti musí cizinec prokázat dostatečné a stále příjmy pro sebe nebo svou rodinu, zajištěné

ubytování a také doložit, že složil zkoušku z českého jazyka na úrovni A1.

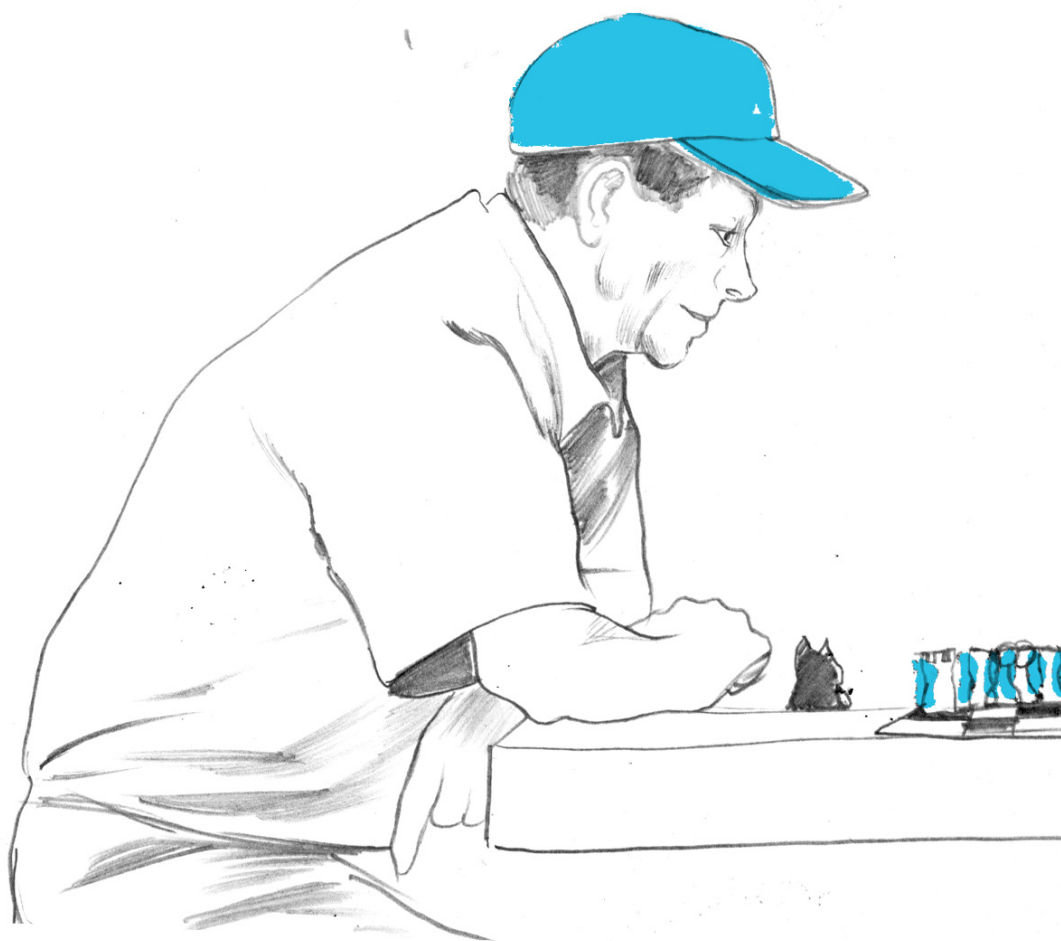
Cizinec s trvalým pobytem může po dalších pěti letech pobytu žádat o české občanství (občan EU s trvalým pobytem po 3 letech).

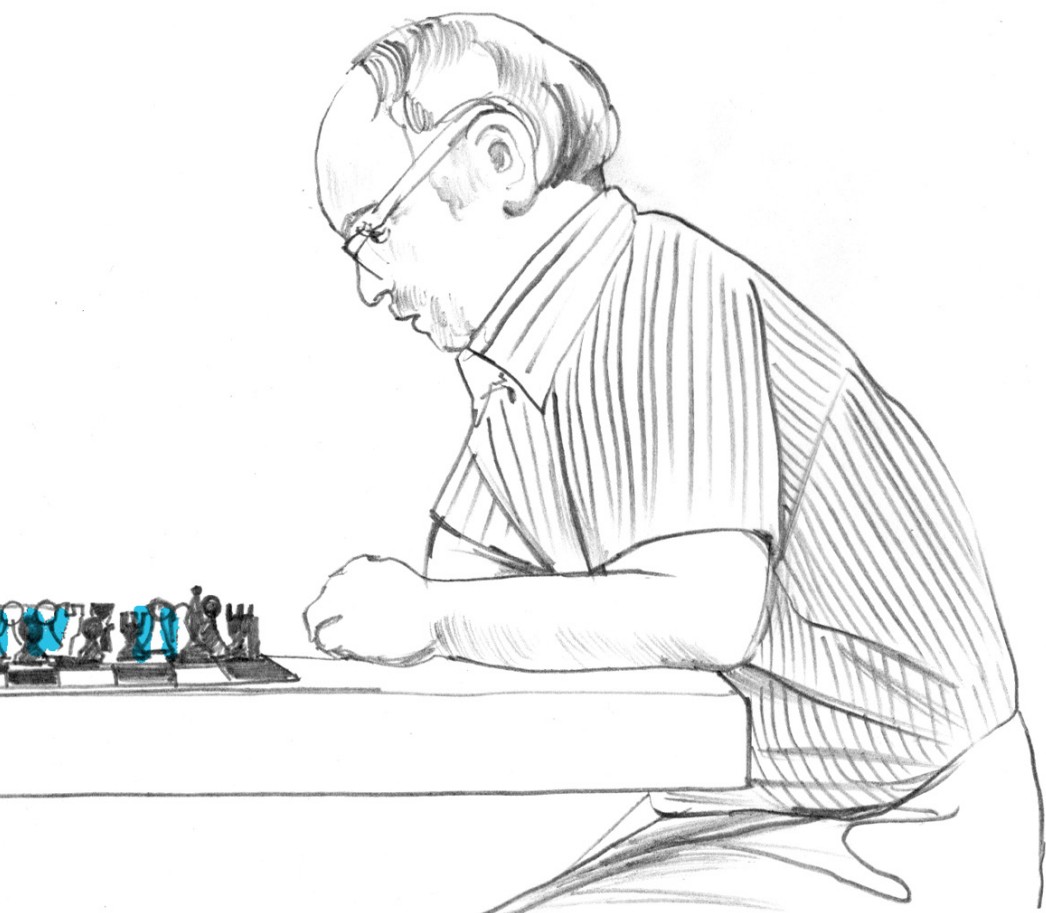
Zaměstnanecká karta ←

Od 24. 6. 2014 vstoupila do českého zákona o pobytu cizinců novinka v podobě zaměstnanecké karty, která nahrazuje dřívější dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání. Jde o implementaci, zahrnutí do českého právního řádu, směrnice 2011/98/EU o jednotném povolení k pobytu a práci. Zaměstnanecká karta je jakýmsi dlouhodobým pobytem a zároveň pracovním povolením, které dříve vydával zvlášť úřad práce. Vydává se na jedno konkrétní pracovní místo, které musí být vedeno v evidenci Ministerstva vnitra, s alespoň minimální mzdou a 15 hodinami týdně pracovní doby. Vydává se na dobu pracovní smlouvy, nejdéle však na dobu 2 let. Pokud chce cizinec pracovat na další nebo jiné pracovní pozici či v jiné firmě, musí o to zvlášť zažádat.

Zaměstnaný cizinec je zavedený do veřejného zdravotního pojištění, nemusí si tedy pořizovat komerční. Držitelé zaměstnanecké karty jsou však omezeni v oblasti zaměstnanosti a sociální podpory. I když cizinec se zaměstnaneckou kartou odvádí pojistné na státní politiku zaměstnanost a zdravotní pojištění stejně jako čeští občané, nebude mít po ztrátě zaměstnání podporu v nezaměstnanosti ani veřejné zdravotní pojištění.

Zaměstnanecká karta nahrazuje zcela zelenou kartu, která se už neuděluje, nicméně zůstává institut tzv. modré karty pro vysoce kvalifikované pracovníky, která dává cizinci vyšší práva než zaměstnanecká karta. Je vydávána však jen velice zřídka.

Rodinný příslušník občana EU a České republiky

Jedná se o druh pobytu, který získávají cizinci z tzv. třetích zemí – rodinní příslušníci občanů EU. Zvláštní skupinu mezi nimi tvoří rodinní příslušníci českých občanů, zejména manželé a manželky českých občanů. Po dvou letech pobytu v České republice a jednom roku trvání manželství mohou požádat o trvalý pobyt.

Rodinným příslušníkem občana EU není chápán pouze manžel či manželka, registrovaný partner či partnerka, nezaopatřené děti ale také partner či partnerka v trvalém vztahu rodině obdobnému např. nesezdané páry žijící ve společné domácnosti.

Rodinný příslušník občana EU nebo českého občana nemá žádná omezení ve vstupu na trh práce, nepotřebuje pracovní povolení a může uzavírat všechny typy pracovních smluv v souladu se zákoníkem práce. Rodinný příslušník občana EU může žádat po 3 měsících hlášeného pobytu o dávky státní sociální podpory po splnění zákonných podmínek o dávky v hmotné nouzi. Popisovaný typ pobytu může komplikovat oprávněnost jedince i rodiny pro přiznání některých sociálních dávek, záleží na rozhodnutí konkrétního úřadu.

Rodinný příslušník občana EU může v České republice podnikat jako fyzická osoba na živnostenský list i formou právnické osoby, platí pro něho stejná práva a povinnosti jako pro podnikajícího českého občana.

Občané EU

Volný pohyb občanů EU, původně především pracovníků, po celé Evropské unii je základním pravidlem Evropské unie ustaveným už při zakládání samotné Evropské unie. „V podstatě má každý občan EU právo žít, pracovat, hledat si zaměstnání

a odejít do důchodu v kterémkoli z 28 členských států EU. Pravidla EU o volném pohybu pracovníků se vztahují i na další země Evropského hospodářského prostoru, tedy na Island, Lichtenštejnsko a Norsko.“ (<https://ec.europa.eu/>).

Obecně platí, že občan EU má (měl by mít) v členských státech stejná práva a povinnosti jako místní občané.

LITERATURA

Neziskový sektor

- Anheier, H. K. (2005): Nonprofit Organisations: Theory, Management, Policy. Routledge, 464 s.
- Boukal, P. Vávrová, H., Sieber, P., Novák, T. (2007): Ekonomika a financování neziskových organizací. Oeconomica, 89 s.
- Dohnalová, M., Malina, J., Müller, K. (2003): Občanská společnost: Minulost – současnost – budoucnost. Nadace Universitas Masarykiana, 271 s.
- Rakušanová, P. (2007): Povaha občanské společnosti v České republice v kontextu střední Evropy. Sociologický ústav AV ČR, 140 s.
- Rakušanová, P., Stašková, B. (2007): Organizovaná občanská společnost v České republice. Professional Publishing, 116 s.
- Skovajsa, M. a kol. (2010): Občanský sektor. Portál, 372 s.
- Šilhánová, H. (1995): Neziskové organizace v oblasti sociální, lidských práv a národnostních menšin v ČR. NROS, 45 s.

Dobrovolnictví

- Dekker, P., Halman, L. (eds.) (2003): The Values of Volunteering: Cross-Cultural Perspectives. Kluwer Academic, 226 s.
- Frič, P. a kol. (2001): Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. Agnes, 108 s.

- Sozanská, O., Tošner, J., (2006): Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Portál, 152 s.
- Tutr, V., Novotný, M. (2001): Metodika dobrovolnictví v sociálních službách pracujících s klienty ohroženými exkluzí. HESTIA, o. s.

Migrace a integrace

- Arango, J. (2000): Explaining Migration: a critical view. International Social Science Journal, 52, 165, s. 283-296.
- Baršová, A., Barša, P. (2005): Přistěhovalectví a liberální stát. Masarykova univerzita v Brně, 308 s.
- Castles, S., Miller, M. (2003): The Age of Migration. The Guildford Press, 338 s.
- Christian, J.; Morawska, E.(2003): Integrating Immigrants in Liberal Nation-States: Politics and Practices
- CSABA, S. Transnacionalismus, Brno, 2007.
- King, R. (2008): Atlas lidské migrace. Mladá fronta, 449 s.
- Leontieva, Y. /ed/, (2007), Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace. kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové), Praha, Sociologický ústav
- Massey, D. (ed.) (2009): Worlds in Motion. Oxford University Press, 362 s.
- Radtke Frank Olaf (1994): Multiculturalism in welfare state in: John Rex/ Beatrice Drury (Eds.): Ethnic Mobilisation in a Multi-cultural Europe, Aldershot (Avebury/UK), S. 30-37

INFORMAČNÍ PORTÁLY

www.idobrovolnik.cz

www.dobrovolnik.cz

www.imigracniportal.cz

www.cizinci.cz

www.integracnicentra.cz

www.inkluzivniskola.cz

www.migraceonline.cz

www.dobrekonce.cz

www.hest.cz

● DIAKONIE ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE ● ● EVANGELICKÉ – ● ● *Středisko celostátních programů ● ● a služeb ●*

- Diakonie ČCE je druhou největší nestátní organizací poskytující sociální služby v České republice. Denně pomáhá tisícům lidí v nepříznivých sociálních podmínkách a provozuje více než 130 zařízení po celé republice. Organizuje také humanitární pomoc v ČR (při povodních) a rozvojovou spolupráci v zahraničí.

- Tým celé Diakonie tvoří asi 1 700 pracovníků a 1 000 dobrovolníků. Diakonie ČCE je součástí mezinárodní platformy Eurodiakonie a má partnery po celém světě. Zřizovatelem Diakonie v ČR je Českobratrská církev evangelická. Práce a poslání Diakonie vychází z křesťanských hodnot a její služby jsou určeny všem bez rozdílu.

● *Středisko celostátních programů ● ● a služeb se věnuje několika oblastem ●*

- ● Zřetově postiženým umožňuje získávat informace prostřednictvím zvukových, Braillových a elektronických dokumentů ve specializované knihovně.
- ● Poradna Lifetool poskytuje sociálně aktivizační služby v oblasti asistivní technologie a alternativní komunikace a specializuje se především na bezbariérový přístup k počítači.
- ● Program Ne násilí se věnuje obětem obchodu s lidmi a pracovního vykořisťování, kterým pomáhá řešit nelehkou sociální situaci a asistuje při uplatňování jejich práv, a to formou sociálních služeb Krizová pomoc a Azylové bydlení.

Program práce s migranty zahrnuje projekt DOMA (integrace a návrat do místních komunit za pomoci dobrovolníků a evan- gelických sporů), šicí dílny v detenčním zařízení, individuální pomoc rodinám, budování sítě dobrovolníků pro práci s up- rchlicky, asistence evangelickým sporům v oblasti integrace a správnosti webových stránek věnovaných migraci.

**Středisko celostátních
programů a služeb**

Diakonie
Českobratrské církve evangelické

© Diakonie ČCE SCPS

Texty: Vladislav Günter

Editorka: Lucie Michalová

Grafika: Rostislav Jakoubek

Ilustrace: Toy Box

Vznik brožury a práci s dobrovolníky podpořila švýcarská
církvní nadace

Hilfswerk der Evangelischen Kirchen Schweiz

www.scps.diakonie.cz

Diakonie ČCE – Středisko celostátních programů a služeb
Čajkovského 1640/8,
130 00 Praha 3 – Žižkov